

10. fejezet 1. lecke

Bevezetés

Az előző két leckében két szélsőséges piacformával ismerkedtünk meg: a tökéletes versennyel és a monopóliummal. Ezek egyike sem létezik a valóságban olyan tiszta formában, mint ahogyan a modellünk leírta őket, ezért őket leginkább viszonyítási alapnak használjuk: egy valós piacforma minél inkább hasonlít az egyikhez, vagy a másikhoz, a végső kimenetel (termelés, ár, többletek) is annál jobban fog hasonlítani az adott szélsőség által leírthoz. A modelljeink ereje egyszerűségükben is rejlik: bár nem realiztikusak, de könnyen kezelhetőek, és bár csak közelítő eredményt adnak, de azt legalább egyszerűen. A mostani fejezetünk témája vagy témái az oligopol piacok. Az oligopólium, mint piacforma, egy jóval realiztikusabb piacforma, mint a két korábban tárgyalt szélsőség, viszont cserébe bonyolultabb.

Az oligopólium legfontosabb modellföltevése, amiben különbözik az eddigi szélsőségektől, hogy a szereplők száma néhány. Fogalmazhatnánk úgy is, hogy „több, mint egy, de nem végtelenül sok”. Oligopol piacon a termék lehet homogén, vagyis teljesen egyforma, de lehet differenciált, valamilyen módon megkülönböztetett is. Mi a homogén oligopol modellekkel fogunk a kurzus keretein belül foglalkozni. Oligopol piacnak mondanám a 95-ös benzin piacát, vagy az európai nagyvárosok közötti légitársaságok piacát, a taxipiacot egy városban, vagy egy országban a mobilszolgáltatók piacát.

Ezekben a piacokban közös a belépési korlát, amit már a monopolizált piacon is láttunk, és hogy csak néhány szereplő van a piacon, akik viszont erősen versenyeznek egymással. Mint már korábban is említettem, nehéz egyértelmű határvonalat húzni a kevés, a néhány és a sok között, ezért ne is erre koncentráljon. A lényeges különbség az oligopol piac és a többi között, hogy az oligopóliumok esetében a versenytársaknak szükséges egymás viselkedésével számolniuk, míg a többi esetben nem. A tökéletes verseny modellföltevései között szerepelt, hogy egy-egy vállalatot a piac egészéhez képest végtelenül kicsinek föltételezünk, és ebből (no meg a homogén termék és a költségmentes információ föltevéséből) kifolyólag egyéni döntéseiknek nincsen hatása a piac egészére. Ha egy termelő többet, vagy kevesebbet visz piacra, akkor a piac árat ez nem befolyásolja. Ha egy termelő alacsonyabb, vagy magasabb árat szab meg a saját termékének, akkor ennek a piaci árra és a többiek termelésére szintén nincsen hatással. Ezért hívtuk a tökéletes versenyzőket árelfogadónak. És ugyanez az oka annak is, hogy egy ilyen vállalatnak nem áll érdekében költséges marketing-osztályt fenntartani, a termékét reklámozni, vagy a versenytársaikat felmérni és figyelemmel kísérni. Egyetlen dolgot kell tenniük: megnézni, hogy éppen mi a piac által diktált ár, és ahhoz alkalmazkodni. A monopólium esetében pedig még egyértelműbb, hogy nem kell a versenytársakkal foglalkozni, mert nincsenek is. Sőt, nem csak, hogy nincsenek, de a belépési korlátok miatt a tiszta monopólium védve is van a versenytől. Így aztán nekik sem szükséges költséges marketing-akciókat végrehajtani, hogy előnyre tegyenek szert a versenyben, hacsak azért nem, hogy a fogyasztók keresletét minél magasabbra növeljék.

Az oligopol piacokon viszont az egyes termelők már számottevő piaci részesedéssel, piaci hatalommal bírnak, és így amit bármelyikük tesz, az hatással lesz a többiekre is. Ha valaki többet visz piacra, akkor a többiek terméke iránti kereslet megcsappan. Ha valaki alacsonyabb áron értékesít, akkor vevőket hódíthat el a versenytársaitól. Az oligopol vállalatoknak úgynevezett stratégiai döntést kell hozniuk, amelynek során figyelembe veszik a versenytársaik reakcióját is a saját döntésükre. Ez a leglényegesebb különbség az eddig megismert szélsőséges piacformák és az oligopólium között. A fejezet végére el fogunk jutni oda, hogy bebizonyítsuk, hogy tulajdonképpen a tökéletes verseny az egy végtelen szereplős oligopol piac, a monopólium pedig egy egy szereplős, így megmagyarázhatóvá válik a két végtelen kimenetel közötti spektrum.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
KÖZGAZDÁSZ KÉPZÉS
TÁVOKTATÁSI TAGOZAT
LECKESOROZAT
COPYRIGHT © SZTE GTK 2017/2018

A LECKE TARTALMA, ILLETVE ALKOTÓ ELEMEI ELŐZETES,
ÍRÁSBELI ENGEDÉLY MELLETT HASZNÁLHATÓK FEL.

JELEN TANANYAG
A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN KÉSZÜLT
AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁVAL.
PROJEKT AZONOSÍTÓ: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE